

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen
perusura, tilannekuva ja
skenaariot

Loppuseminaari 6.9.2022

Ohjelma

13.00 Tilaisuuden avaus / Anna-Leena Seppälä, YM

13.05 Hankkeen tulosten ja politiikkasuositusten esittely / Raine Mäntysalo ja Ville Helminen

14.00 Hankkeen ja tulosten kommentointi

- Toni Ahlqvist, Tutu/TY (etäyhteydellä)
- Ruut Rissanen, Pirkanmaan liitto
- Mervi Vallinkoski, Jyväskylän kaupunki (etäyhteydellä)
- Hanna Perälä, LVM
- Teemu Eriksson, VM

14.40 Keskustelu ja etäyhteydellä annetut kysymykset

14.55 Tilaisuuden päätös / Timo Turunen, YM

Tutkimusryhmä

Aalto-yliopisto:

Raine Mäntysalo (joht.),
Mikko Airikkala (koord.)
Matti Sahlberg,
Anu Castrén,
Hanna Mattila

SYKE:

Ville Helminen,
Santtu Karhinen,
Antti Rehunen,
Matti Lindholm,
Hanna Nieminen

MAL-verkosto:

Kati-Jasmin Kosonen,
Eero Purontaus/Tero Piippo

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:x

Alue- ja yhdyskuntarakenteen mahdolliset tulevaisuudet PERUS-SKENE-hankkeen loppuraportti

Mikko Airikkala (toim.), Anu Castrén, Ville Helminen, Santtu
Karhinen, Kati-Jasmin Kosonen, Veeti Kuivalainen, Matti
Lindholm, Hanna Mattila, Raine Mäntysalo, Hanna
Nieminen, Tero Piippo, Antti Rehunen, Matti Sahlberg

Valtioneuvoston kanslia Helsinki 2022

Kaksi päätavoitetta

- Pilotoida alue- ja yhdyskuntarakenteen ennakkoinnin toteutusta eri vaiheineen
- Luoda pilotoinnin kokemuksiin tukeutuen toimintamalli varsinaiselle alueidenkäytön kehityskuvatyölle

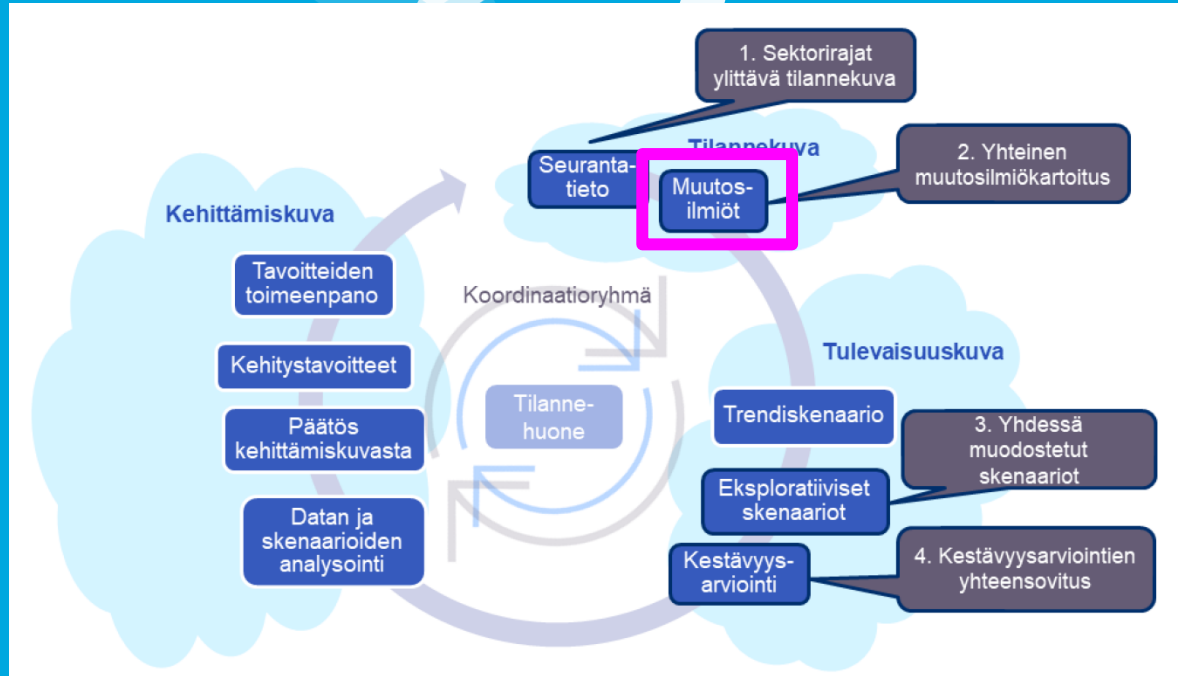
Hankkeen osio	Keskeiset hyödynnetyt menetelmät ja aineistot
Muutosilmiötarkastelu	Muutosilmiökartoitus (kirjallisuuskatsaus), osallistavat ja vuorovaikutteiset menetelmät (työpaja)
Perusura 1/trendiura	Paikkatietomenetelmät, tilastotieto, Tilastokeskuksen väestöennuste, alue- ja yhdyskuntarakenteen seurannan aineistot
Perusura 2/trendikehityksen todennäköisyys nykytilanteen valossa	Kysely, osallistavat ja vuorovaikutteiset menetelmät (työpaja)
Skenaariot	Kirjallisuus, eksploratiivinen skenaariometodiikka, osallistavat ja vuorovaikutteiset menetelmät (työpaja)
Kestävyyssarviointi	Vaikutusten kvantitatiivinen mallinnus, laadulliset arviot, kirjallisuus
Toimintamallin kehittäminen	Haastattelut, kirjallisuus, osallistavat ja vuorovaikutteiset menetelmät (työpaja)

Alue- ja yhdyskuntarakenteen nelivuotinen ennakointisykli

Integroidaan
ennakoimattomien
muutosilmiöiden (villien
korttien) huomioiminen
osaksi seuranta- ja
ennakointijärjestelmää.

2. Muutosilmiökartoitus

MEGATRENDIT

KORONAN VALOSSA

Dufva ym., 2020

TRENDI

HEIKOT SIGNAALIT

VILLIT KORTIT

Suomen suhteellinen asema ja vahvuudet saattavat muuttua kansainvälisesti nopeasti kuten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on osoittanut. Kriisit kohtelevat maan eri osia eri tavoin.

Megatrendi 1: Ekologisella jälleenrakentamisella

Pääilmiö	Trendit	Heikot kohdat	Voimakkaita puolia
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	Kestävä rakentaminen Viherrakenteen ja ekosysteemipalveluiden merkitys Digitalisaatio korvaa matkustamista	Alueellinen	Maailmanlaajuiset ja kansalliset trendit
Energiamurros	Paikalliset ja hiilineutraalit energianlähteet Bioenergia Energiaverkostot	Vetyt	
Kestävä liikkuminen	Kevyen liikenteen suosio Sähköautot	Alueellinen	
		Lentoliikenteen tulevaisuus ja sähkölentokoneet	

Energiajärjestelmien murrokseen sekä logistiikan ja infrastruktuurin kehittämiseen on varauduttava. Siirtyminen uusiutuvaan energiaan, kiertotalouden kehittäminen ja tavaraliikenne aiheuttavat merkittäviä maankäytön muutoksia.

Megatrendi 2: Väestö ikääntyy ja monimuotoistuu

Pääilmiö	Trendit	Heikot signaalit	Villit kortit
Kaupungistuminen	Maan sisäiset muuttoliikkeet Asumispreferenssit Alueellinen eriytymiskehitys	"Youthification", suurten kaupunkien vetovoima	
Väestörakenteen kehitys	Syntyvyyden kehitys Maahanmuutto ja monikulttuuristuminen Etätyö		Ennakoimattomat muuttoliikkeet
Monipaikkaisuus	Mökkikuume Paikallisten palveluiden ja tuotannon arvostus		
Väestön erilaistuminen	Koulutus – taidot ja luovuus haastavat tiedon Elämäntapojen moninaisuus "Merkitysyhteiskunta"	Mielenterveys ja henkinen hyvinvointi	

Megatrendi 3: Verkostomainen valta voimistuu

Pääilmiö	Trendit	Heikot signaalit	Villit kortit
Verkottunut hallinto	Hierarkkisuudesta ilmiölähtöisyyteen Edunvalvontaverkostot Hallintorakenteet muutoksessa		
Uudet vaikuttamiskeinot	Digitaaliset alustat ja some Osallistuva demokratia Asiantuntijuuden kritiikki		Edustuksellisen demokratian ongelmat ja radikalismi
Alueiden kansainvälinen asemoituminen	Kv. verkostot ja kaksoiskaupunkistrategiat	Arktisen alueen strateginen merkitys	Suurvaltapoliittinen kehitys – mahdollisuudet ja riskit

Megatrendi 4: Teknologia sulautuu kaikkeen

Pääilmiö	Trendit	Heikot signaalit	Villit kortit
Digitalisaatio ja automatisaatio	Työn digitalisoituminen ja robotisoituminen Paikkariippumaton työ	Uudet ja automatisoituvat liikumisteknologiat Virtuaali- ja lisätty todellisuus	
Älykkäät yhdyskunnat ja liikennejärjestelmät	Data-analytiikka ja tekoäly Digitaaliset palvelut ja sovellukset Toimivat tietoliikenneyhteydet		Kyberturvallisuusuhat
Uudet teknologiat ja tuotantotavat	Cleantech-teknologiat Sähköautot ja muut sähköiset kulkuvälineet	Uudet ruoanvalmistusmenetelmät (bioreaktorit) 3D-tulostus	

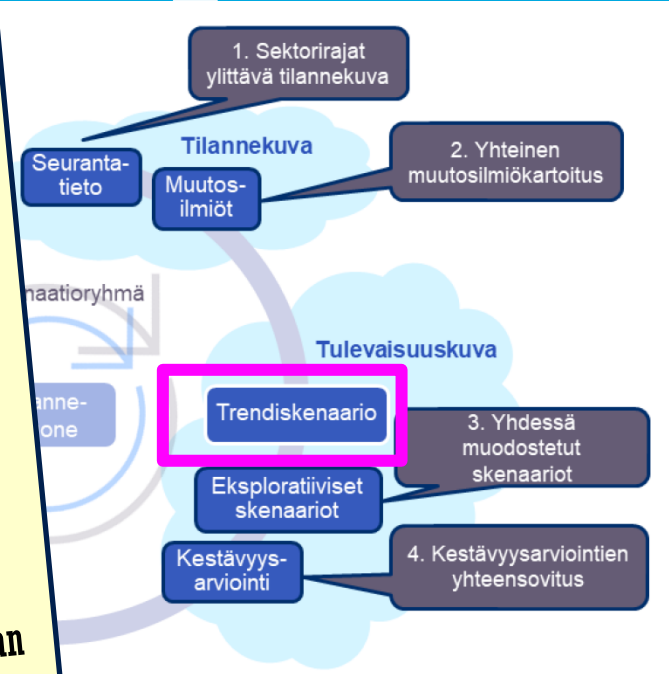
Megatrendi 5: Talousjärjestelmä etsii suuntaansa

Pääilmiö	Trendit	Heikot s
Kestävään talousjärjestelmään siirtyminen	Kapitalismin kritiikki Vihreä siirtymä Julkisen talouden kestävyysvaje Kuntatalous kriisissä	
Työn murros	Alustatalous Kiertotalous ja kulutuskulttuurin muutokset	
Talous koronan jälkeen	Saavutettavuuden muutokset Elvytysrahojen suuntaaminen Sijaintitekijöiden muutokset	Omavaraisuus
	Matkailun tulevaisuus	

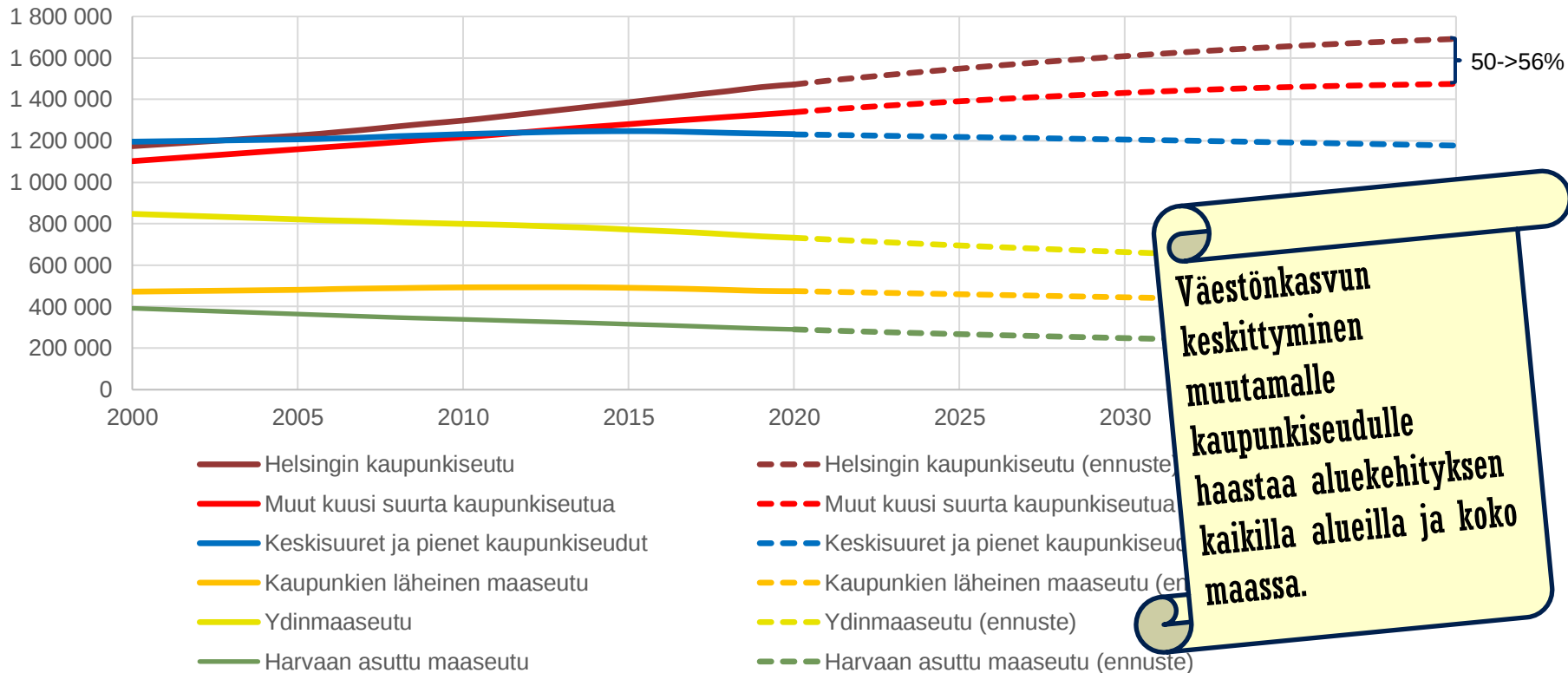
Yhdyskuntarakenteessa piileviä riskejä pitää ennakoida ja ratkaista hyödyntäen muutosilmiötarkasteluja. Pitkällä aikavälillä riskit voivat olla esimerkiksi yksipuolinen asuntotuotanto, joukkoliikenteen edellytysten heikkeneminen tai alueiden eriytyminen.

Trendiskenaario eli perusura

Laaditaan tulevaisuustarkastelun pohjaksi alue- ja yhdyskuntarakenteen trendikehitystä pitkällä aikavälillä mallintava perusura, jossa eritellään yhtäältä nykyisen trendikehityksen jatkumo ja toisaalta tehty alue- ja yhdyskuntarakennetta koskevat merkittävät päätökset sekä suunnitelmissa olevat avaukset, joiden odotetaan konkretisoituvan lähitulevaisuudessa.

Eriytyvä väestökehitys

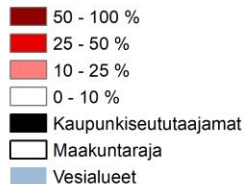

Alue, jolta yli neljännes
työllisistä käy töissä
kaupunkiseuduilla, on pinta-
altaan kaksinkertaistunut
parissa vuosikymmenessä

Etätyö ja monipaikkaisuus:
Toiminnalliset alueet
muuttuvat päivittäisen
liikkumisen alueista kohti
viikoittaisen liikkumisen
alueita

9.9.2022

Kaupunkiseututaajamiin
suuntautuvan
työssäkäynnin
osuus vuonna 2000

0 50 100 km

On voitava jatkuvasti
arvioida ja kehittää
laajempaa kaupunkien
välistä aluerakennetta,
joka kehittyy
liikenteellisten
kehityskäytävien
varaan.

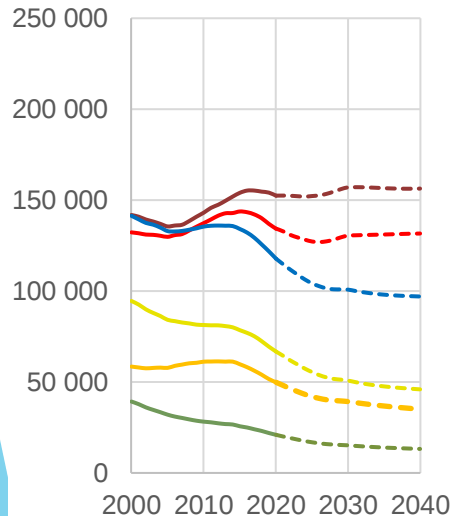
Lähde: SYKE
Työssäkäyntitiedot:
YKR/SYKE ja TK.
Rajat ja vesistöt:
Maanmittauslaitos.

Lähde: SYKE
Työssäkäyntitiedot:
YKR/SYKE ja TK.
Rajat ja vesistöt:
Maanmittauslaitos.

Väestönkehitys ikäluokittain 2000–2020 ja ennuste 2020–2040. Tilastokeskuksen väestöennuste 2021 yhdistettynä alueluokitukseen

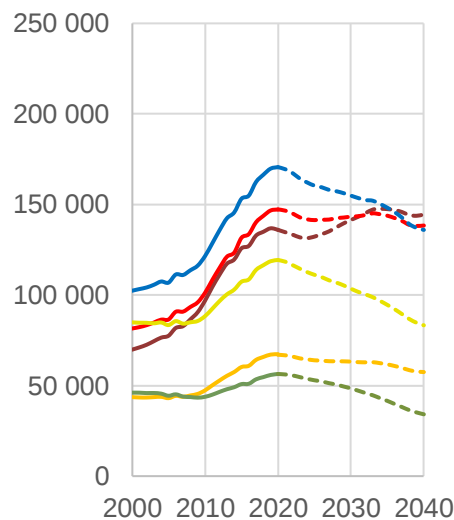
Syntyvyys!

0-9-vuotiaat

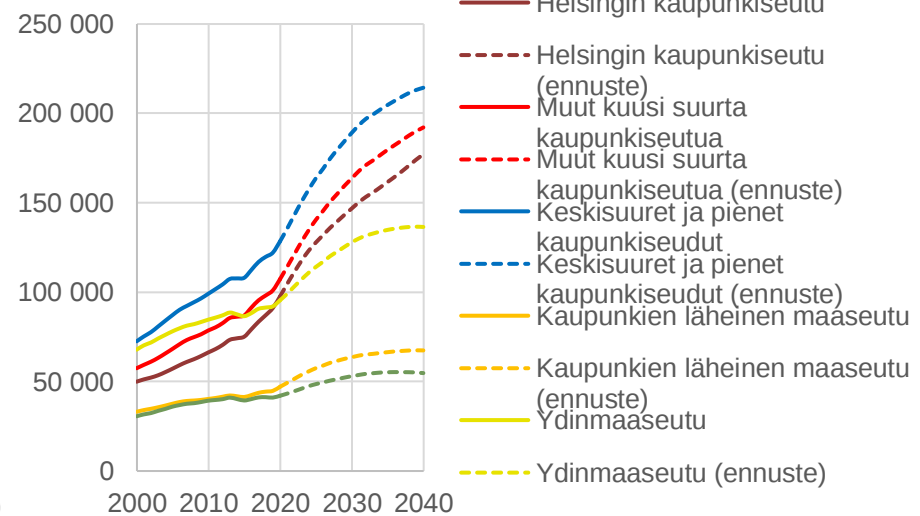
Työvoima!

65-74-vuotiaat

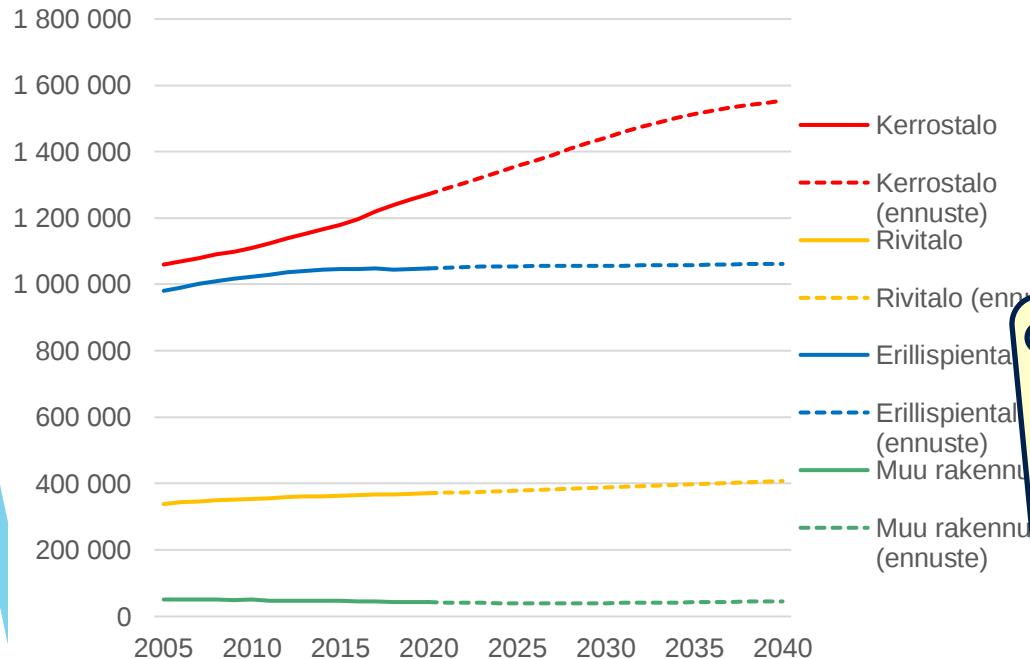

Ikääntyneiden palvelut!

Yli 75-vuotiaat

Eri talotyypeissä asuvien asuntokuntien määrä 2005–2020 ja ennuste 2020–2040

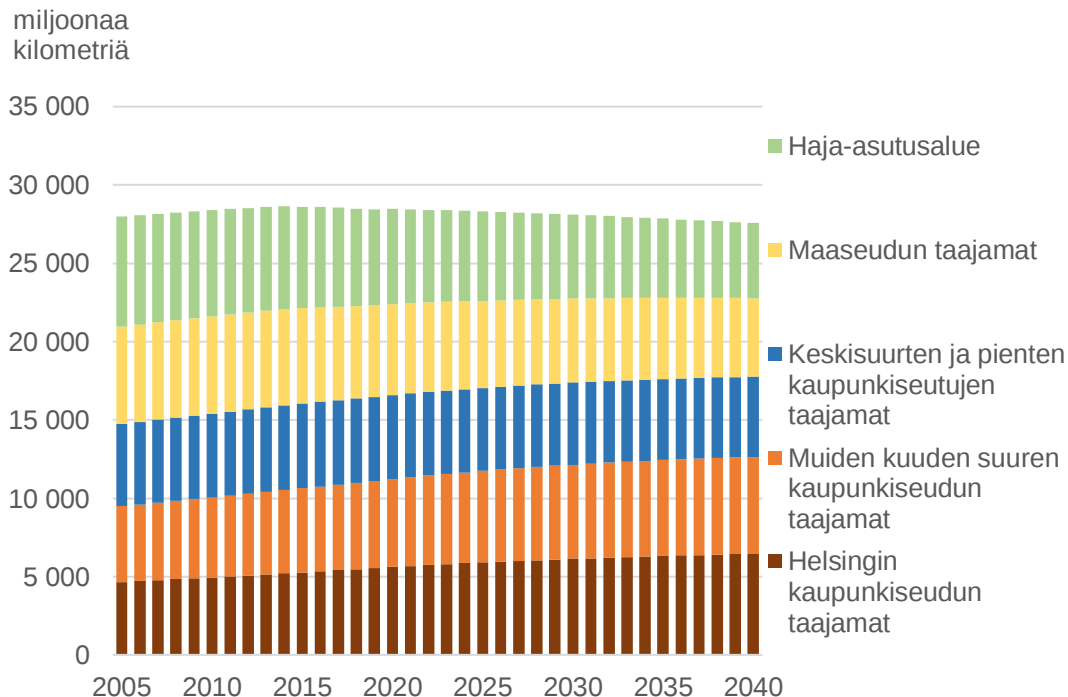
- Tulevina vuosina väestön ikääntyminen suosii suurin osin asuminen eri ikäluokissa eri talotyypeissä k...

Energia- ja liikenneköyhyyden torjuminen matalan tulotason alueilla vaatii erityistä huomiota.

Vähenevän väestön alueilla kestävä supistuminen edellyttää valintoja rakennuskannan ja infran ylläpidossa sekä paikallisten vahvuuksien hyödyntämistä.

...asuntokuntien ... paljon, jopa yli 10 % mennessä.

Henkilöautokilometrit enintään 100 km matkoilla kaupunkiseutu- ja maaseututaajamissa sekä haja-asutusalueella

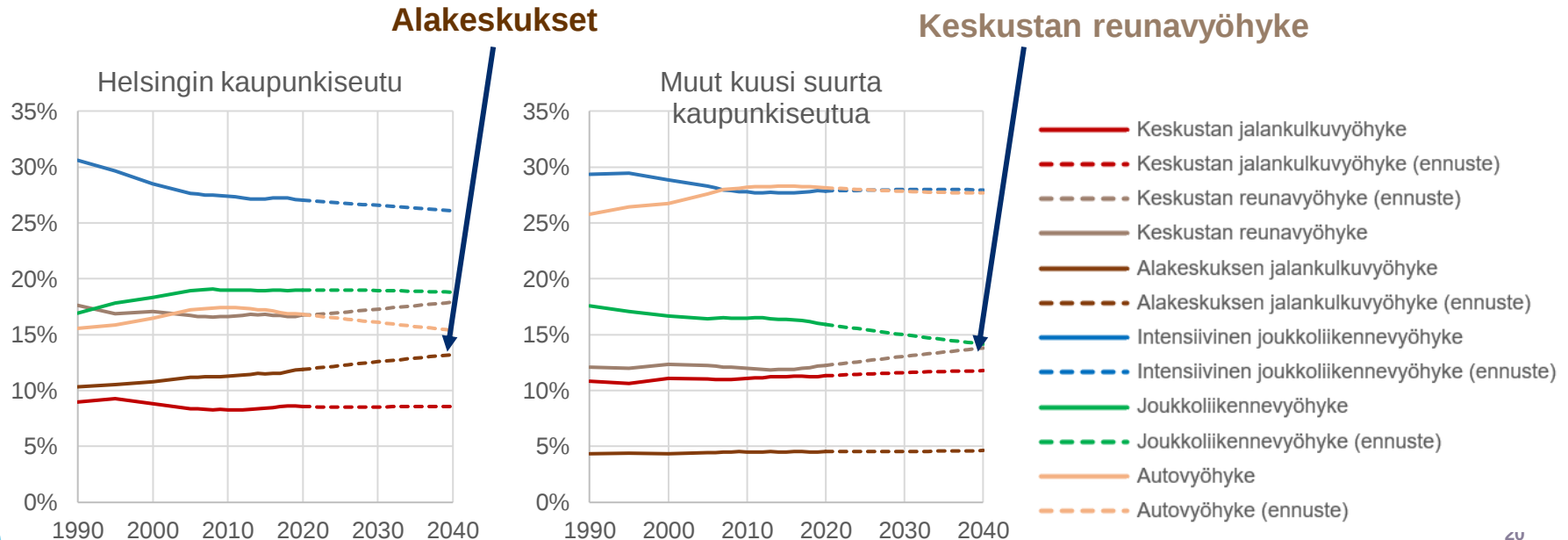

Yhä suurempi osa henkilöautokilometreistä ajetaan kaupunkiseututaajamissa mikäli liikkumiskäyttäytyminen ja väestökehityksen alueellinen kehitys jatkuu kuten nyt

Maaseudun taajamien ja haja-asutusalueen osuus ajetuista kilometreistä putoaa vuoden 2005 47%:sta vuoden 2040 36 prosenttiin

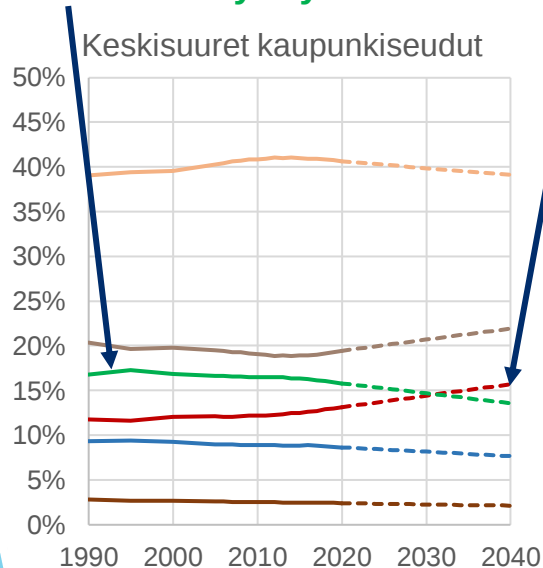
Kaupunkien pitää pystyä lisäämään kestävien kulkumuotojen osuutta

Päätrendit: Helsingin kaupunkiseudusta monikeskuksinen, muissa suurissa keskustan reunavyöhyke kasvualueena

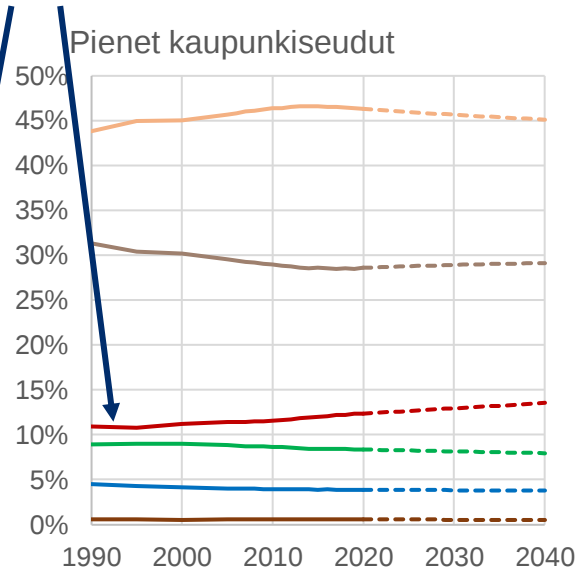

Päätrendit: Keskisuurilla kaupunkiseuduilla keskeiset alueet kasvavat, joukkoliikennevyöhyke uhattuna Pienillä kaupunkiseuduilla keskustan merkitys

Joukkoliikennevyöhyke

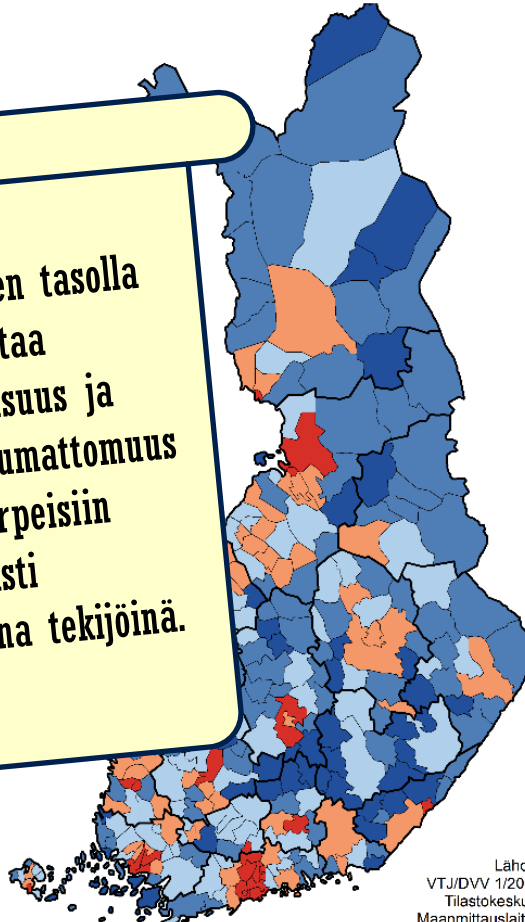
Keskustan jalankulkuvyöhyke

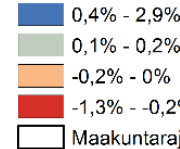
Liikennejärjestelmäsuunnittelun tulee panostaa voimallisesti kestävä liikumisen mahdollistamiseen sekä huomioida yhä voimakkaammin kestävyystavoitteet liikenneverkon toimivuuden ja saavutettavuuden rinnalla.

Monipaikkaisen asumisen laskennallinen vaikutus asukasmäärään kunnittain 2019

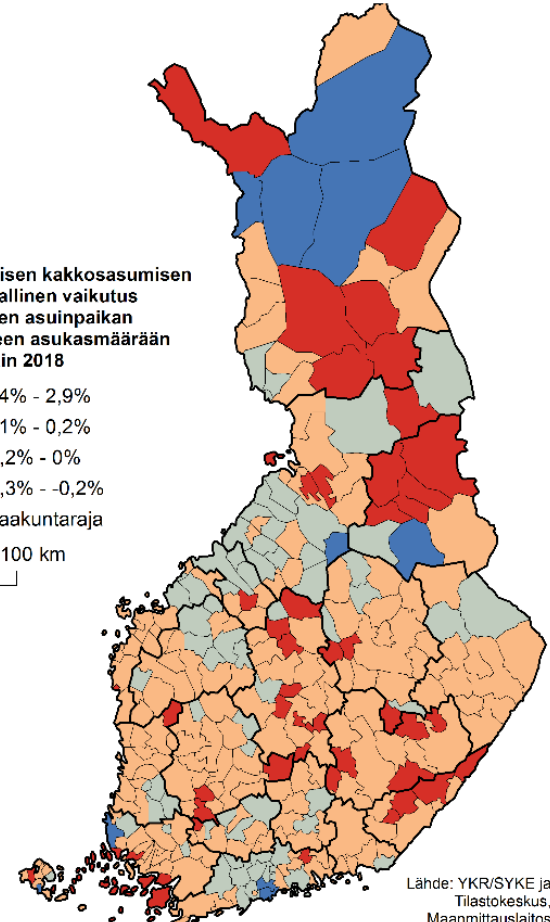
Aluerakenteen tasolla
tulee tunnistaa
monipaikkaisuus ja
paikkariippumattomuus
liikkumistarpeisiin
merkittävästi
vaikuttavina tekijöinä.

Työperäisen kakkosasumisen
laskennallinen vaikutus
vakituiseen asuinpaikan
mukaiseen asukasmäärään
kunnittain 2018

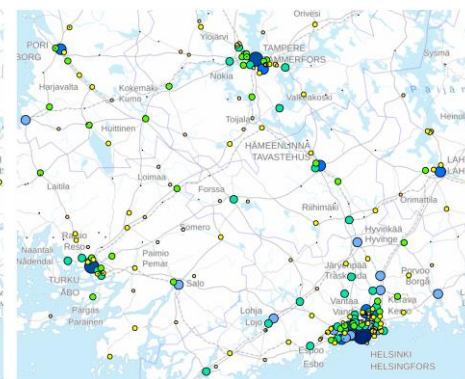
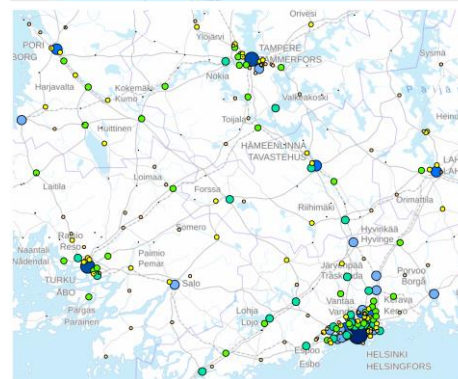
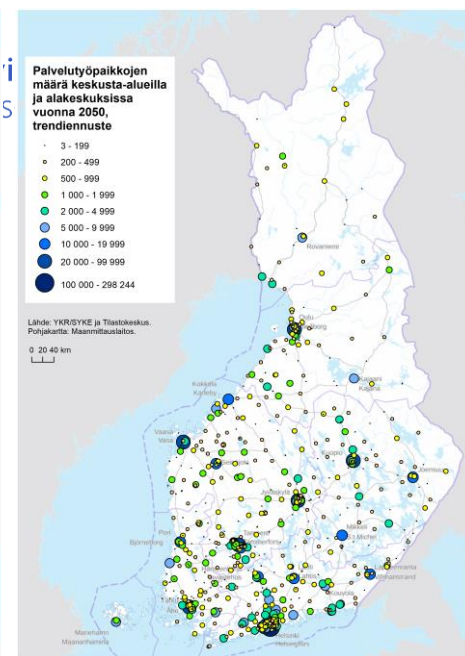
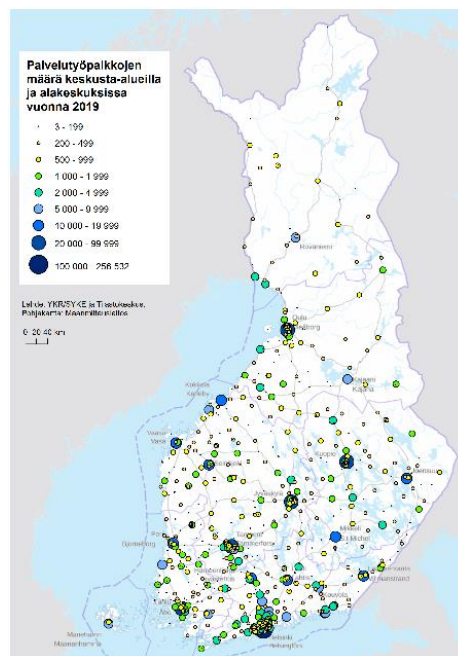

0 50 100 km

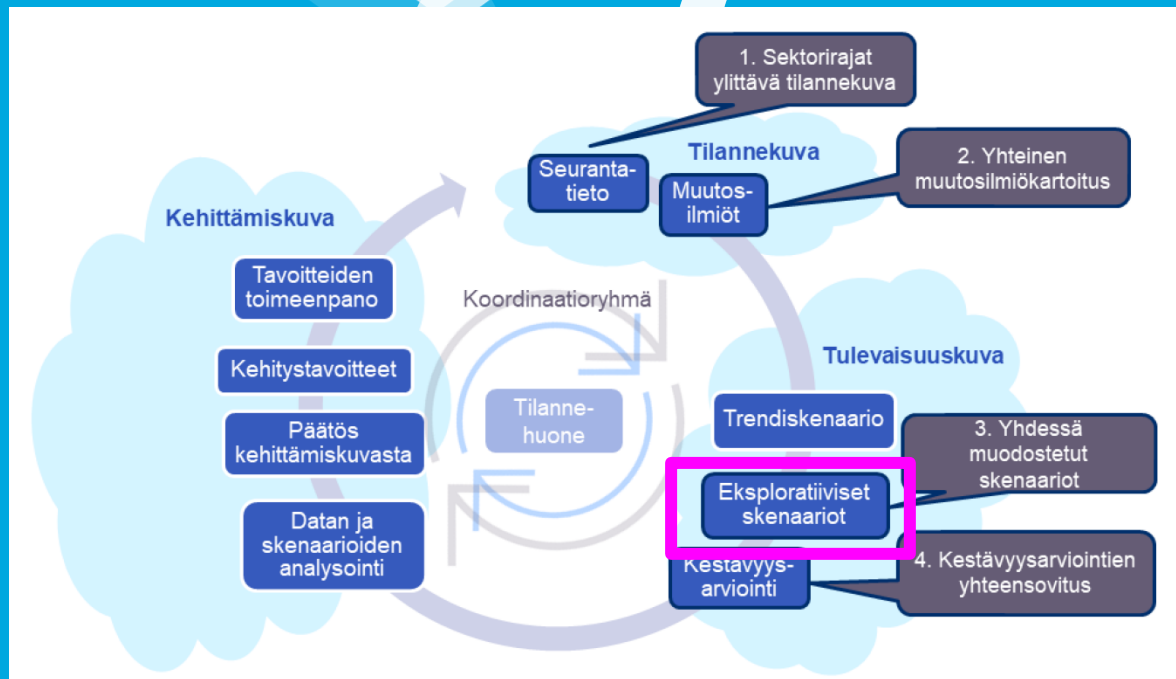

Keskusverkko kuvattuna keskusta-alueiden
ja alakeskusten palvelualojen
työpaikkamäärien perusteella 2019
(vasemmalla) ja 2050 (oikealla).

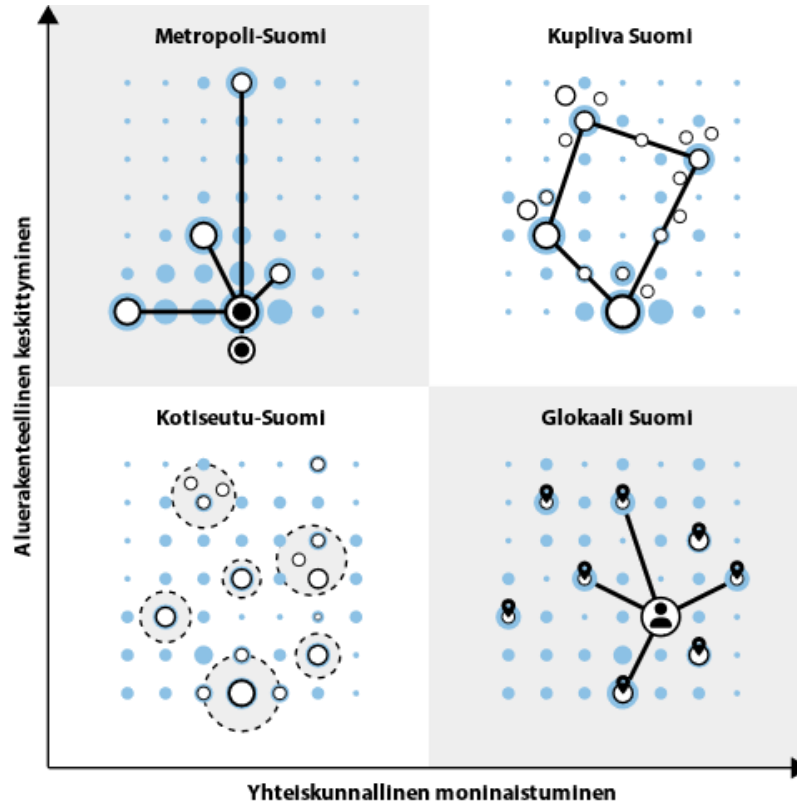
Tarvitaan palveluverkossa
tapahtuvien muutosten alue-
ja yhdyskuntarakenteellisten
vaikutusten arviointia
hallinnonalojen välisten
keskinäisriippuvuuksien
tunnistamiseksi.

3. Yhdessä muodostetut skenaariot

Neljä vaihtoehtoista tulevaisuusskenaariota

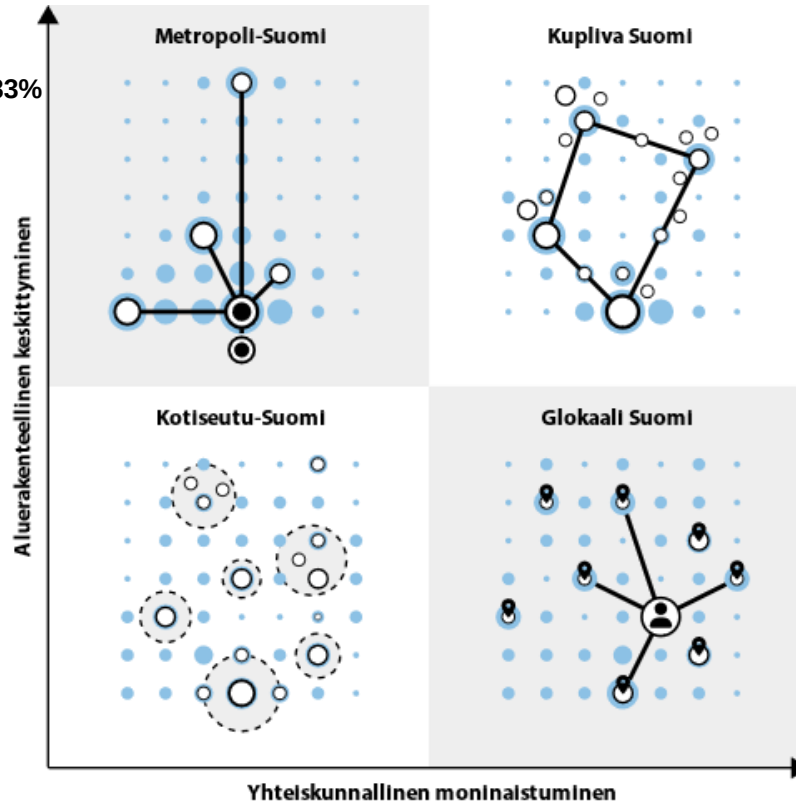

Aluekehittämisen
tavoitteena tulee olla
muuntojoustava
aluerakenne, jossa
alueiden vahvuudet ja
yhteydet maan sisällä
sekä kansainvälisesti
eivät ole sidottuja vain
yhteen vaihtoehtoon.

Neljä vaihtoehtoja tulevaisuusskenaariota

2050 Kaupungistumisaste **83%**
Perusura + 4 %-yks

2050 Kaupungistumisaste **77%**
Perusura - 2 %-yks

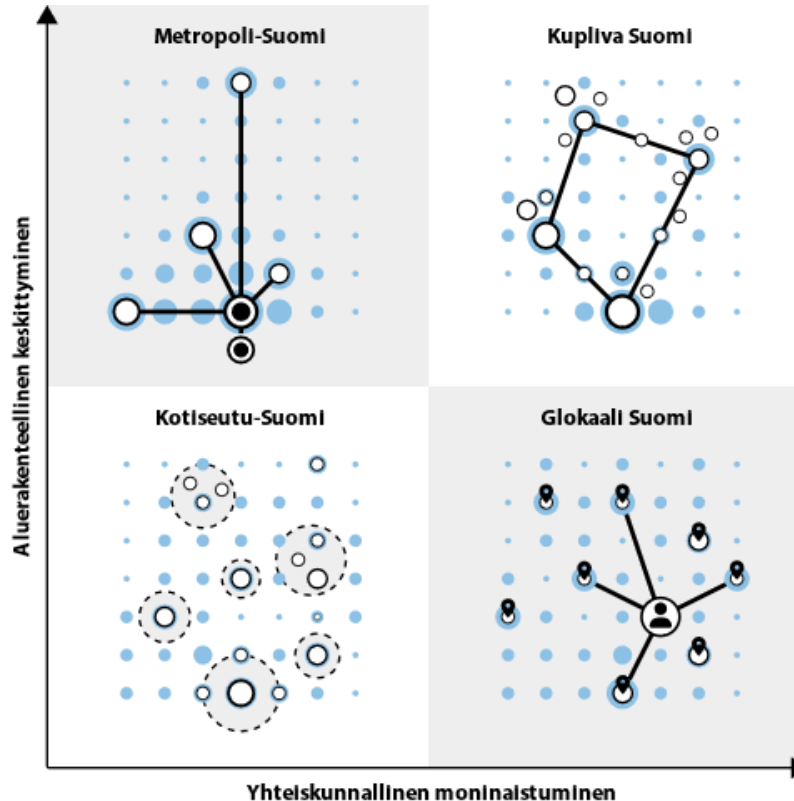
2050 Kaupungistumisaste **81%**
Perusura + 2 %-yks

2050 Kaupungistumisaste **79%**
Perusura

Neljä vaihtoehtoja tulevaisuusskenaariota

- Ilmastonmuutokseen on pystytty vastaamaan tehokkaasti
- Työperäinen maahanmuutto
- Ajuri: Aluerakenne keskittyy Helsinki-Tampere-Turku-Lahti-Tallinna metropolialueelle

- Onnistunut EU-vetoinen ilmastopolitiikka
- Maahanmuutossa pientä kasvua, aivovuotoa ulkomaille
- Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hidas kehitys ja vähäiset investoinnit
- Ajuri: Ikääntyvä väestö ja talouden kestävyysvaje

- Globaali epäonnistuminen ilmastonmuutoksen torjunnassa
- Laajamittaista maahanmuuttoa
- Ajuri: Kuplautuminen ja eriytyminen eri mittakaavatasoilla

- Ilmastonmuutokseen reagoiminen vasta toistuvien ympäristökatastrofien herättämänä
- Työperäinen ja humanitaarinen maahanmuutto lisääntyvät
- Hajautetut ratkaisut
- Ajuri: Teknologiset ratkaisut ja innovaatiot nopean muutoksen ajurina

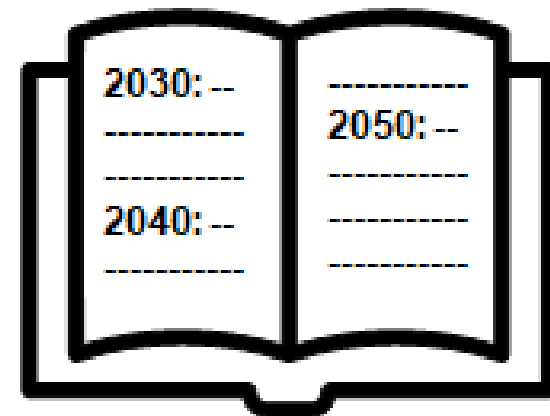
Perusuran ja skenaarioiden kaksi projektia

Kestävyysindikaattorit

	2050	--	-	0	+	++	
	2040	--	-	0	+	++	
2030	--	-	0	+	++		
Ind. 1							
Ind. 2							
...							
Ind. n							

25.10.2021

Skenaariotarina

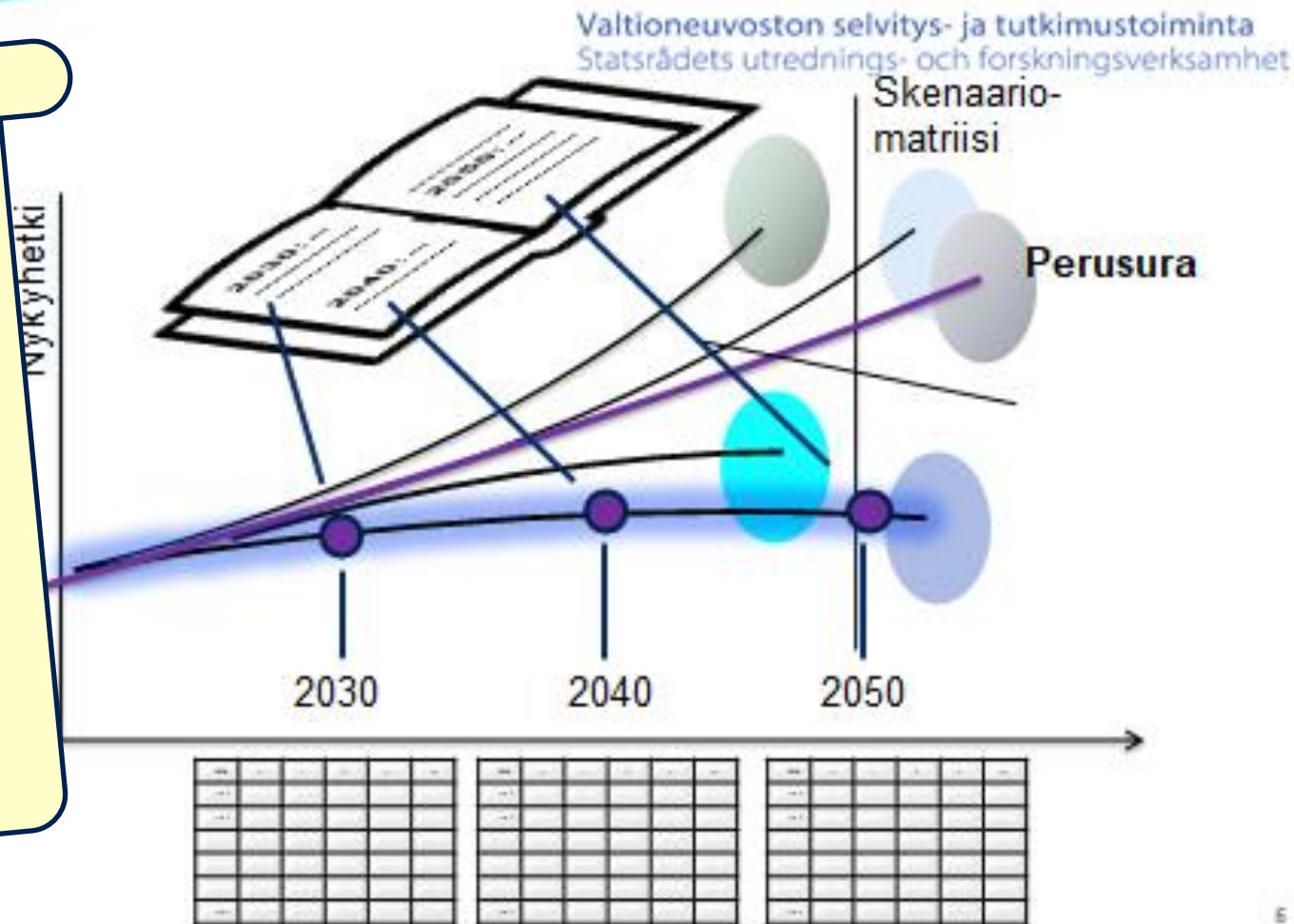
Vallitsevien trendien evidenssi

Tulevaisuuspolun ennustettavuus ja todennäköisyys

Narratiivinen johdonmukaisuus

Mahdolliset, uskottavat ja varteenotettavat tulevaisuuspolut

Muodostetaan perusuran ohella tälle vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita hyödyntäen tulevaisuustietoa monipuolisesti sekä evidenssipohjaisena trenditietona että mahdollisten tulevaisuuksien luovan hahmottamisen skenaariotarinoina.

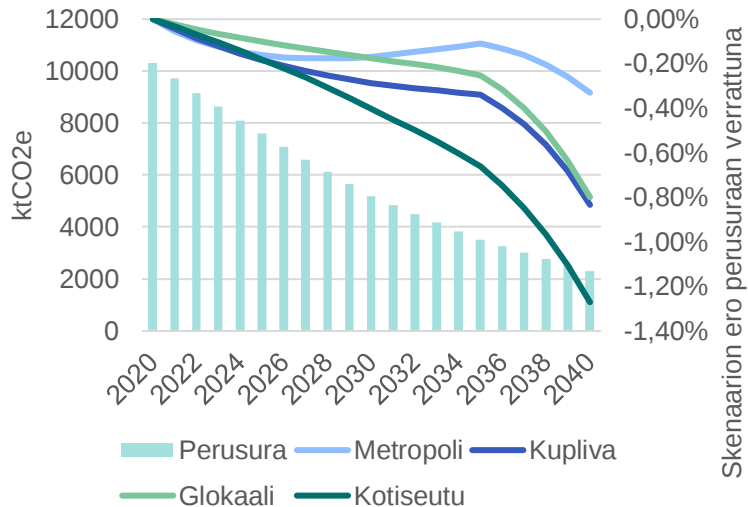
4. Kestävyyss-arviointi

Arvioidaan sekä alue- ja yhdyskuntarakenteen perusuran että tälle vaihtoehtoisten skenaarioiden kehityspolkujen kestävyyttä ekologisen, sosio-kulttuurisen ja taloudellisen kestävyuden kannalta.

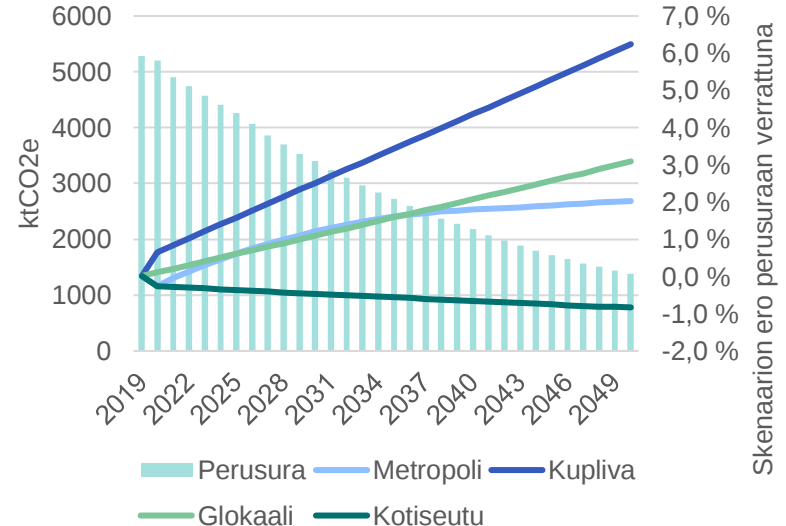

Päästökehitys perusurassa ja skenaarioissa

Asuin- ja palvelurakennusten lämmityksen
kasvihuonekaasupäästöt
vuosina 2020–2040

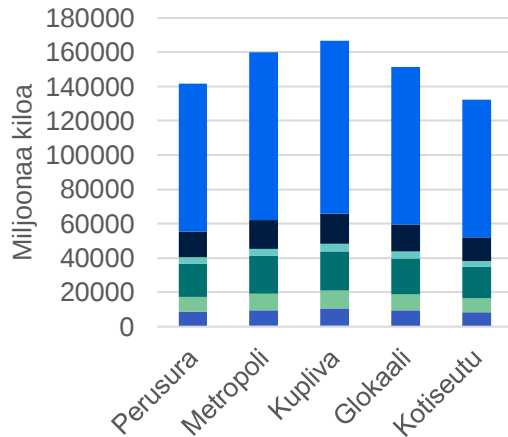

Henkilöautoliikenteen
kasvihuonekaasupäästöt

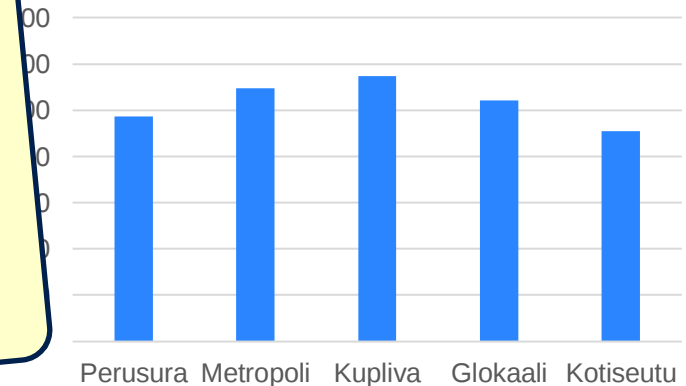
Uudisrakentamisen rakentamisen aikaiset ympäristövaikutukset

Uudisrakentamisen luonnonvarojen käyttö vuosina 2020-2040

Uudisrakentamisen päästövaikutuksiin tulee kiinnittää huomiota tavoiteltaessa ekologista kestävyyttä.

Uudisrakentamisen kasvihuonekaasupäästöt 2020-2040 (ktCO₂e)

Perusuran ja skenaarioiden ekologisen ja taloudellisen kestävyysarvion

Arvioitava kohde	Perusura	Metropoli-Suomi	Kotiseutu-Suomi	Kupliva Suomi	Glokaali Suomi
Asumisen energiankulutus	+2	+1	+3	+2	+2
Asumisen khk-päästöt	+1	+1	+3	+2	+2
Rakentamisen luonnonvarojen käyttö	-1	-3	-1	-3	-2
Rakentamisen khk-päästöt	-1	-3	-1	-3	-2
Tieliikenteen ajosuorite	0	-1	+1	-2	-1
Tieliikenteen khk-päästöt	+3	+2	+3	+1	+2
Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot	+2	+3	+1	+3	+2
Kuntatalouden tila	-2	-1	-3	-1	-1

Alue- ja yhdyskuntarakenteen valtakunnallisen kehittämiskuvan tulee perustua kestävyystavoitteille ja siinä tulee huomioida kestävyysarvion eri ulottuvuudet.

Sosiaalisten vaikutusten laadullinen vertailu perusurassa ja skenaarioissa

Sosiaalisen kestävyuden mittari	Perusura	Metropoli Suomi	Kotiseutu- Suomi	Kupliva Suomi	Glokaali Suomi
Alueiden väliset kehityserot	-1	-3	1	-3	2
Palveluiden tasapuolinen saatavuus	-1	-1	-2	-2	1
Tasapuoliset liikkumismahdollisuudet	1	2	-1	1	-2
Alueelliset erot ikääntyneiden palvelutarpeisiin vastaamisessa	-1	1	-3	-1	1
Asumisen kustannukset	-2	-2	1	-1	2
Yksilöiden ja perheiden arkeen liittyvät valinnanmahdollisuudet	1	2	-1	1	3
Yksilöiden ja perheiden asuinpaikkaan liittyvät valinnanmahdollisuudet	-1	-1	2	-2	3
Lähiympäristön laatu ja viihtyisyys	0	1	1	-3	2
Alue- ja yhdyskuntarakenteen vaikutus yhteisöllisyyteen	0	-1	2	-1	2
Kaupunginosien eriytyminen	-1	1	0	-3	0
Asuinalueiden turvallisuus	-1	1	1	-2	2
Asuinalueiden terveellisyys	0	1	1	-1	2

**Määrällisten
(sosioekonomisten)
indikaattoreiden
tarkastelun ohella
tarvitaan myös
laadullista arviointia.**

Määrällisen ja laadullisen arviointitiedon ristiinpölytys

- Koska kestävyysarvioinnissa tarkastellaan rinnan perusuraa ja vaihtoehtoisia skenaariotarinoita, ollaan tekemisissä kahden hyvin eri tavoin tuotetun ja arvioitavan tiedon kanssa:
 - määrällistä** trenditietoa alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityksestä syy-seuraussuhteineen, jonka kestävyysvaikutuksille on tietyin edellytyksin myös muodostettavissa määrälliset indikaattorit;
 - laadullista** tarinallistettua tietoa, joka on myös (sumeasti) määrällistettävä vertailevan vaikutusarvioinnin mahdollistamiseksi.
- Korrelaatio perusuraan liitettyjen kestävyysindikaattoreiden muuttujien kanssa, toisaalta muuttujien johdonmukaisuus ao. skenaariotarinan kanssa.

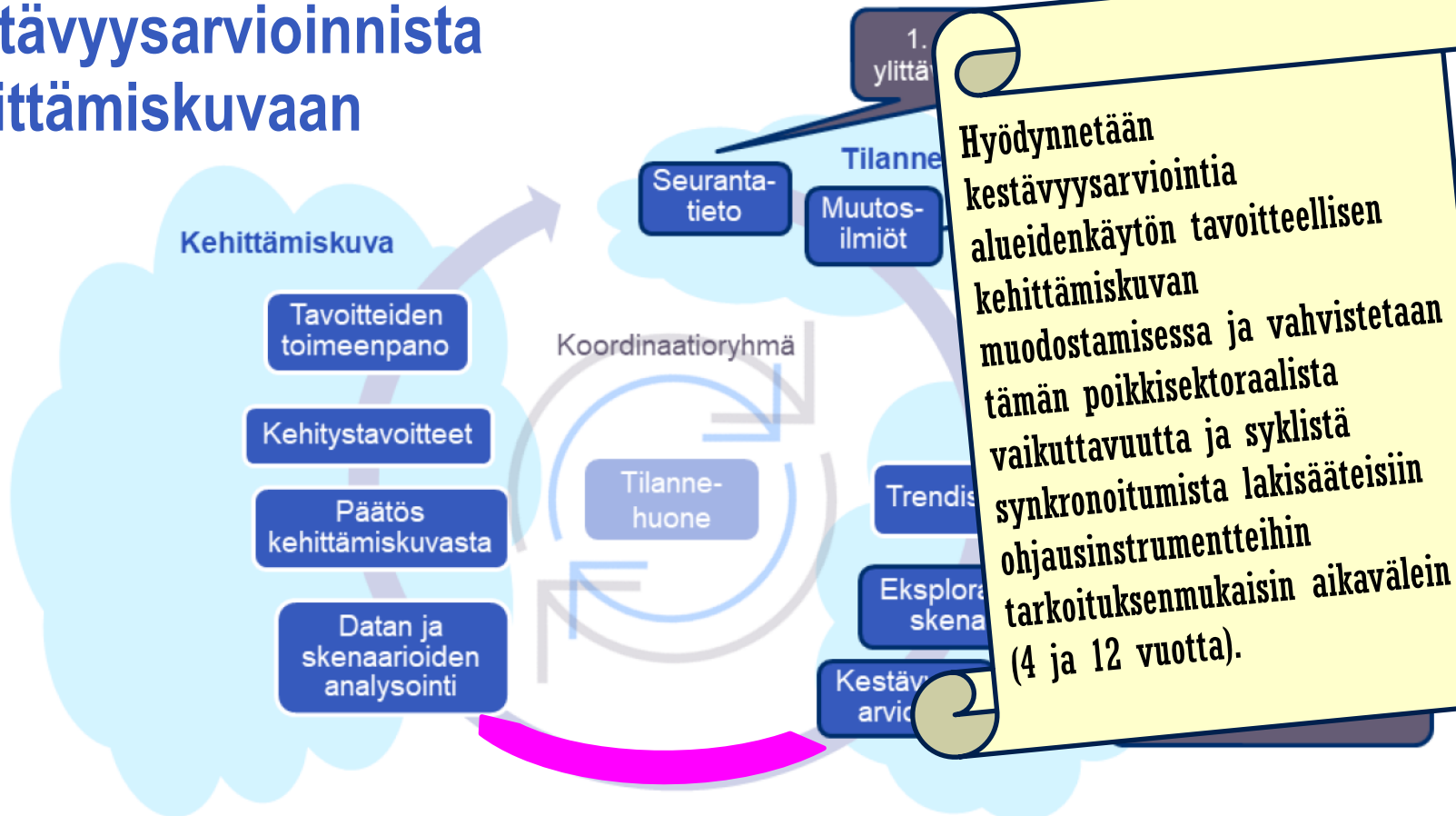
Kestävyysindikaattorit

	2050	--	-	0	+	++
2040						
2030						
Ind. 1						
Ind. 2						
...						
Ind. n						
26.10.2021						

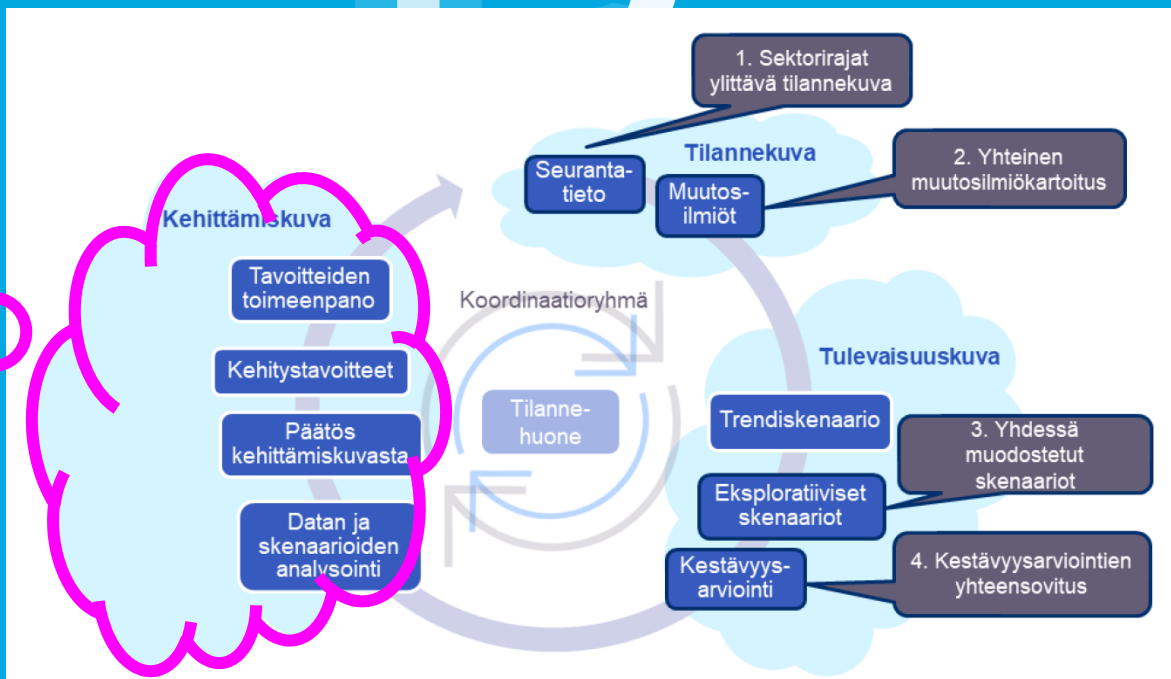
Alue- ja yhdyskuntarakennetta tulee kehittää sekä määrällisten että laadullisten kriteerien avulla.

2050: --
2040: --

Kestävyyssarvioinnista kehittämiskuvaan

4. Kehittämiskuva

Alueidenkäytön kehittämiskuva

- Ennakointitieto avaa näkyväksi monia alue- ja yhdyskuntarakenteeseen vaikuttavia valintoja. Näiden puntaroinnista rakentuu varsinainen kehittämiskuva.
- Kehittämiskuvan täytyy perustua kestävyystavoitteille ja siinä tulee huomioida kestävyysden eri ulottuvuudet.

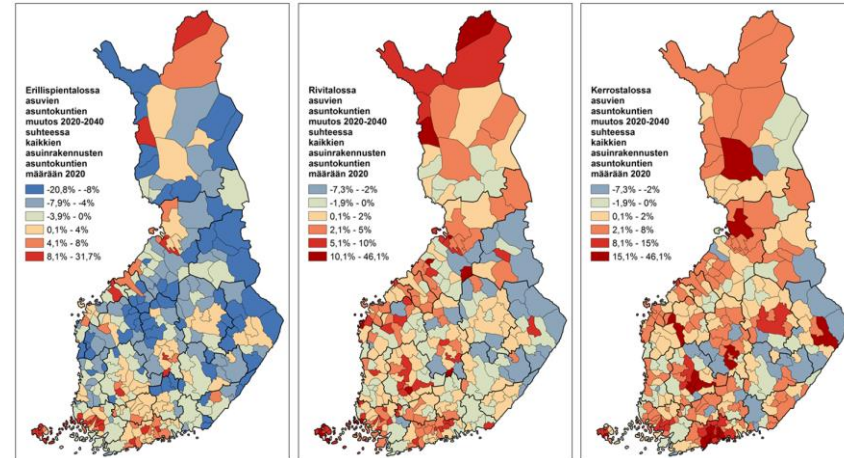
Kehittämiskuvaa koskevaa ennakointitietoa tarvitaan mahdollistamaan visiointi sekä muutoksiin varautuminen ja sopeutuminen eri aluetasoilla. Ennakointitiedon tarkoitus tulee määritellä ja rajata selkeästi tunnistamaan erilaisia kehityskulkuja ja vaihtoehtoja, ei määrittelemään deterministisesti tulevaisuuden suuntaa.

Ennakointitiedon visualisointi

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

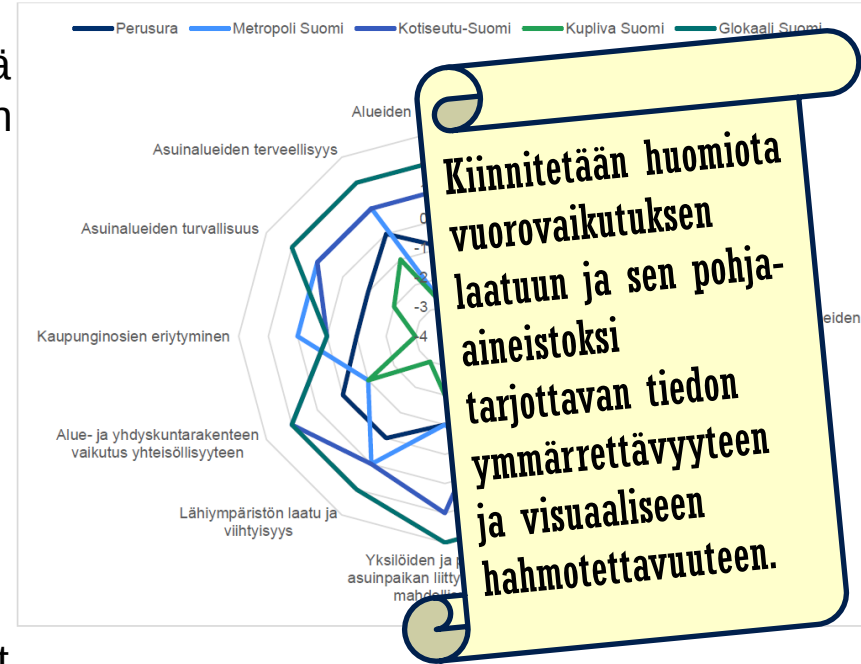
Perusuran visualisointi

- Ilmennetään perusuran tiedollista tehtävää, joka ei varsinaisesti ole ennustaminen pitkällä aikavälillä vaan sen osoittaminen, millaiseksi vallitsevien trendien mukainen tulevaisuuskuva muodostuisi, jotta voidaan arvioida nykyisen kehityssuunnan kestävyyttä ja toivottavuutta - ja edelleen tunnistaa tarvittavia toimia ja päätöksiä tältä kehitysuralta poikkeamiseksi, jos sen näyttämä tulevaisuus ei ole halutunlainen.

Ennakointia palveleva visualisointi

- Ilmennetään mahdollisten ja keskenään vaihtoehtoisten tulevaisuuksien näkymiä niin, että huomio keskittyy niihin varautumisen kysymyksiin nykyhetkessä.
- Tiedon moninaisuudesta kokonaisvaltaisesti hahmotettavia illustraatioita
- Vältetään yksityiskohtaisia kartallisia kuvauksia, joista voitaisiin suoraan lukea, mitkä alueet missäkin skenaariotarinnassa ovat menestyjiä ja mitkä häviäjiä. -> Vältetään aluepoliittisen edunvalvontanäkökulman määräävyys ja siten ennenaikainen keskustelu tavoiteltavasta tulevaisuudesta (tulevaisuusnäkymien illustroinnit, metaforat, kaaviomaiset ja pelkistävät esitykset).

Ennakointijärjestelmää rakentamassa

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Ennakointijärjestelmä

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

- Alue- ja yhdyskuntarakenteen jatkuva seuranta ja ennakointi kokonaisvaltaisena **ennakointijärjestelmänä**, joka tuo toimijoita yhteen.
- Jatkuvasti kehittyvä toimijoiden kokonaisuus, joka pyrkii yhteistyössä tuottamaan tulevaisuuteen suuntautuneita näkemyksiä, päätöksiä ja toimintaa.
- Ehdotettu toimintamalli lähtöasetelmana, joka muovautuu kokemusten myötä.
- Kuitenkin lähtökohta alue- ja yhdyskuntarakenteen seuranta- ja ennakointijärjestelmän muodostamiselle, joka mahdollistaa ennakointijärjestelmän toiminnan kannalta olennaisten elementtien tunnistamisen.
- Ennakointijärjestelmän **evolutiivisuus** tukee myös valtionhallinnon toimijoiden keskinäistä koordinoitumista.

Muodostetaan tämän
työn tueksi
koordinaatioryhmä
avainministeriöiden
kesken.

Datan ja
skenaarioiden
analysointi

Luodaan jatkuvasti
päivitettävä digitaalinen
alusta alue- ja
yhdyskuntarakenteen tiedon
keruun, tilannehuonemaisen
käsittelyn, arvioinnin ja
ennakoinnin käsittelyyn.

Tilannekuva

Muutos-
ilmiöt

Tulevaisuuskuva

Kestävyys edellä

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Kestävyys edellä (1)

- Ekologinen kestävyys ja siihen liittyvät toimenpiteet ovat tulevaisuutemme ydinasia. Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen vaikuttavissa toimenpiteissä tulee ymmärtää systeemiset vaikutukset sekä tunnistaa merkittävimmät päästölähteet ja vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle.
- Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta perusura näyttää päästöjen vähentyvän, mutta merkittävä osa tästä päästövähennemästä tapahtuu jo päätettyjen päästövähennystoimenpiteiden seurauksena. Näiden myötä tulevaisuudessa asumisen käytön aikaiset päästöt tulevat jäämään hyvin pieniksi riippumatta asuinpaikasta.
- Alue- ja yhdyskuntarakenteen kannalta merkittävimmiksi päästölähteiksi jäävät uudisrakentaminen ja liikkuminen, joilla molemmilla on myös merkittävä vaikutus maankäytön muutoksiin ja luontoalueisiin.

Kestävyys edellä (2)

- Käynnissä olevat muutosilmiöt aiheuttavat merkittäviä kestävyysshaasteita niin ekologisista, taloudellisista kuin sosiaalisista näkökulmista.
- Tulevaisuuden alue- ja yhdyskuntarakenteen tulee pystyä mahdollistamaan ekologisesti kestävät valinnat ja ratkaisut sekä toimimaan taloudellisesti kustannustehokkaasti huomioiden elinkaarivaikutukset. Lisäksi sen tulee pohjautua ihmisten tarpeisiin ja tukea hyvinvointia.

Kiitos

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen
perusura, tilannekuva ja
skenaariot

Loppuseminaari 6.9.2022

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Huomioita alueellisesta ennakoinnista ja mahdollisista tulevaisuuksista

Perus-Skene loppuseminaari 6.9.2022

Toni Ahlqvist, professori

Tulevaisuuden tutkimuskeskus

Turun yliopisto

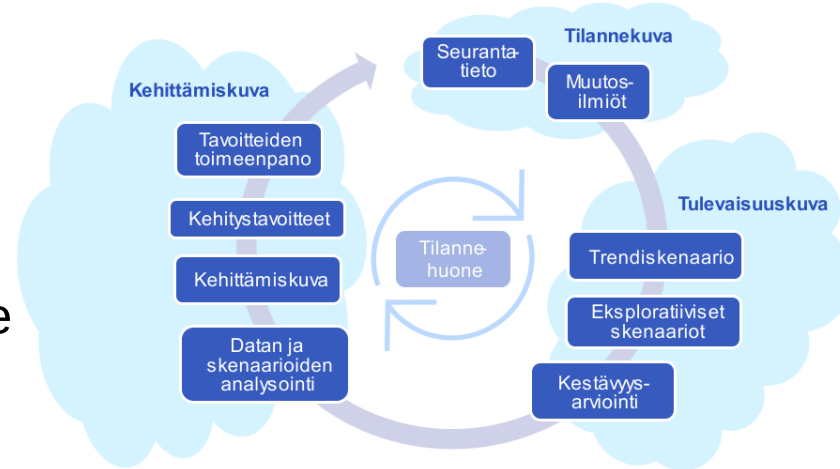

Nostoja projektin tuloksista

- Raportissa sovelletaan monimenetelmällistä lähestymistapaa ja yhdistellään luovasti erilaisia aineistoja
 - "...tilasto- ja paikkatietoaineistoja, kirjallisuuskatsausta, työpajoja, kyselyä, haastatteluja, kvantitatiivista mallintamista ja skenaariomenetelmiä" (Kosonen et al. 2022, 3)
- Raportissa luodaan oiva toimintamalli alue- ja yhdyskuntarakenteen ennakoivalle tarkastelulle ja seurannalle

Syklinen ennakointiprosessi

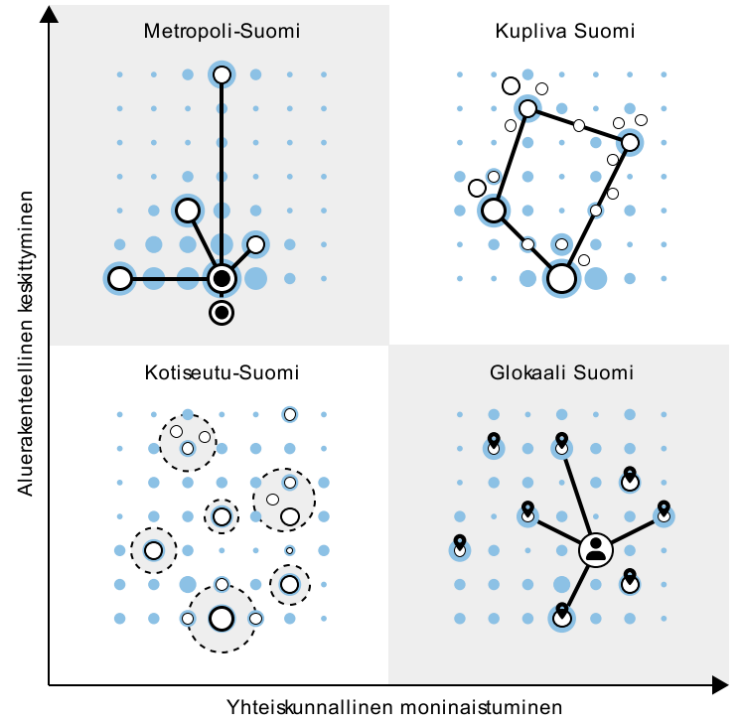
- Prosessin keskeisiä komponentteja ovat:
 - Tilannekuva
 - Tulevaisuuskuva
 - Kehittämiskuva
 - Toimintaa yhdistävä tilannehuone
- Malli on hyvä perusta jatkuvaluonteiselle ennakointitoiminnalle
 - Ennakointi rakentuu kiinteäksi osaksi aluesuunnittelua ja -kehitystyötä
 - Mallissa pohditaan tiedon jalostumista ja jakamista prosessimaisesti

Airikkala et al. 2022: 165

Eksploraatiiviset skenaariot

- Neljä eksploraatiivista skenaariota
 - Toimiva teoreettinen perusta ja prosessi
 - Looginen rakenne
 - Narratiivisuus + kvantitatiivisuus
- Pohdintaa ja kysymyksiä
 - Miten kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tietoaines toimivat päätöksenteon perustana?
 - Miten pohtia radikaaleja muutosilmiöitä, jotka voivat mahdollisesti muuttaa koko skenaariorakenteen?
 - Milloin ”skenaariopakka” tulisi rakentaa kokonaan uudestaan?

Keskeisiä huomioita

- Malli nojaa vahvasti perusuran muodostamiseen, vaikka siinä korostetaan muutosilmiöitä (villejä kortteja) ja eksploratiivisia skenaarioita
 - Miten ennakointiprosessissa reagoidaan radikaaleihin muutosilmiöihin?
 - Milloin muutosilmiö on riittävän ”voimakas” haastaakseen perusuran?
 - Miten tunnistaa ”skenaariorationaliteetin” murros?
- Keskeisiä jännitteitä
 - Perusura vs. radikaalimmat muutosilmiöt (villit kortit)
 - Kvantitatiivinen tietoaimes vs. kvalitatiivinen tietoaimes
 - Ennakoinnin jatkuvaluonteisuus vs. käytännön kertaluonteisuus
 - Tiedon jatkuvaluonteinen jalostuminen vs. yksittäiset ennakointiharjoitteet

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Kiitos!

Lisätietoja: toni.ahlqvist@utu.fi

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen
perusura, tilannekuva ja
skenaariot

Loppuseminaari 6.9.2022

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen perusura, tilannekuva ja skenaariot

LOPPUSEMINAARI 6.9.2022

HANKEPROSESSIN, TULOSTEN JA SUOSITUSTEN
KOMMENTOINTI

Mervi Vallinkoski, yleiskaavapäällikkö

JYVÄSKYLÄ

YLEISIÄ HUOMIOITA

- Laaja tietopohja, tiedolla johtaminen, ennakointi
- Poikkihallinnollinen yhteistyö, asiantuntijuuden tarpeen monipuolistuminen
- Kestävyyden arviointi, muutosten toivottavuus → "predict & prevent"
- Vaikuttavimpien toimenpiteiden tunnistaminen

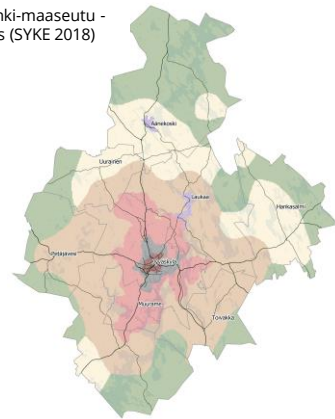
KOLME NOSTOA

- Viherrakenne ja luontokato
- Energiakysymykset – vihreä siirtymä
- Palveluverkostot

PERUSURA - JYVÄSKYLÄN "URA"

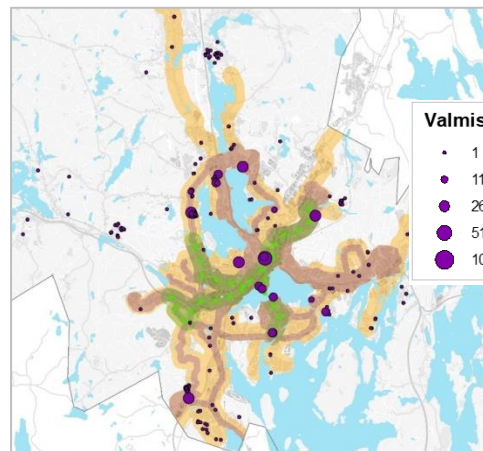
- Yllättävät muutokset?
- Väestönkasvun näkymät seudulla
- Täydennysrakentaminen jatkuu
- Lähivirkistystyksen olosuhteiden kehittäminen
- Kestävän liikkumisen edistäminen
- Työpaikkarakentamisen sijoittumisen ohjaaminen
- Hiilineutraalius ja luontopositiivisuus

Kaupunki-maaseutu -
luokitus (SYKE 2018)

Kaupungin väestöarvio vuoteen 2040

2021*	2025:	2030:	2035:	2040:
144 477	149 000	154 000	156 000	157 000
	Kasvua n. 1 131 as / vuosi	1 000 as / vuosi	400 as / vuosi	200 as / vuosi

Valmistuneet asunnot 2021

- 1 - 10
- 11 - 25
- 26 - 50
- 51 - 100
- 101 - 168
- yleiskaavan keskeinen joukkoliikennekäytävä
- V1: ensisijainen rakentamisen kohdentamisvyöhyke
- V2: toissijainen rakentamisen kohdentamisvyöhyke

JYVÄSKYLÄ

KIITOS

mervi.vallinkoski@jyvaskyla.fi

puh. 050 584 8822

JYVÄSKYLÄ

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENTEEN PERUSURA, TILANNEKUVA JA SKENAARIOT

Loppuseminaari 6.9.2022

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Kommentteja liikennejärjestelmän kehittämisen näkökulmasta

6.9.2022 | Hanna Perälä, liikenne- ja
viestintäministeriö

PERUS-SKENE loppuseminaari

Alue- ja yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä kytköksissä toisiinsa

- Liikenteen kysyntä eli asiakkaiden tarpeet liikennejärjestelmän kehittämisen pohjana
- Yhteisen tietopohjan jatkuva kehittäminen

Suositus 14

- ”Liikennejärjestelmäsuunnittelussa tulee panostaa voimallisesti kaupunkiseutujen kestävien liikkumismahdollisuuksien lisäämiseen ja valtakunnallisen aluerakenteen tasolla tunnistaa monipaikkaisuus ja paikkariippumattomuus liikkumistarpeisiin merkittävästi vaikuttavina tekijöinä. Maaseudulla on tärkeää säilyttää keskusten väliset runkoyhteydet ja tukea ketteriä liikkumisratkaisuja ja sähköautoiluun siirtymistä sekä etätyötä ja etäpalvelujen käyttöä. (..)”

Suositus 16:

- ”Suomen suhteellinen asema ja vahvuudet saattavat muuttua kansainvälisesti nopeasti kuten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on osoittanut. Kriisit kohtelevat maan eri osia eri tavoin. Kestävyyskriisin ja ekologisen jälleenrakentamisen myötä avautuu paljon uusia näkymiä tulevaisuuteen. Aluekehittämisen tavoitteena tulee olla muuntojoustava aluerakenne, jossa alueiden vahvuudet ja yhteydet maan sisällä sekä kansainvälisesti eivät ole sidottuja vain yhteen vaihtoehtoon.”

Suositus 6

- ”Vahvistetaan alueidenkäytön kehityskuvatyön lopputuotoksena saatavan normatiivisen kehittämiskuvan vaikuttavuutta poikkisektoraalisesti ja suhteessa lakisääteisiin ohjausinstrumentteihin luomalla synkronoidut mekanismit, joilla alueidenkäytön kehittämiskuvan neljän vuoden välein tapahtuva päivittäminen toimii syötteenä aluekehittämispäätöksille ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman päivittämiselle sekä edelleen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uusimiselle 12 vuoden välein.”

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Kiitos!

hanna.perala@gov.fi

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen
perusura, tilannekuva ja
skenaariot

Loppuseminaari 6.9.2022

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Valtiovarainministeriön kommenttipuheenvuoro

6.9.2022 | Teemu Eriksson

PERUS-SKENE prosessi

- Koko kommentin lähtökohta on, että VM ei ole eniten etulinjassa, mutta aihepiiri on hyvin merkittävä kaikille julkishallinnon toimijoille.
- Hankkeen prosessissa oli helppoa olla mukana, osallistamisen kannalta hyvä tapa.
- Ammattijargon vaatii osallisilta keskinäistä ymmärrystä.

Suosituksset

- Ennakointi on tärkeä tulokulma hallinnon päätöksenteon parantamiseen. Toteuttaako ennakointi itseään?
- Kestävyys painottuu ekologiseen ja taloudelliseen, joita on helppo mitata. Sosiaalinen kestävyys ei ole vähämerkityksisempi.
- Yhdessä tekeminen, samansuuntaisuus ja hereillä oleminen ovat nopeasti muuttuvassa maailmassa pakollisia vahvuuksia.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Kiitos!

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen
perusura, tilannekuva ja
skenaariot

Loppuseminaari 6.9.2022